

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 7.12.2006
COM(2006) 779 galīgā redakcija

SKAIDROJOŠS PAZIŅOJUMS

par Līguma 296. panta piemērošanu valsts iepirkumam aizsardzības vajadzībām

(iesniegusi Komisija)

{SEC(2006) 1554}
{SEC(2006) 1555}

SKAIDROJOŠS PAZIŅOJUMS

par Līguma 296. panta piemērošanu valsts iepirkumam aizsardzības vajadzībām

(Teksts ar EEA nozīmi)

Ievads

Izdevumi aizsardzības vajadzībām Eiropas Savienībā veido lielu daļu valsts iepirkuma. Dalībvalstu kopējais aizsardzības budžets ir aptuveni 170 miljardi euro, tajā skaitā vairāk nekā 80 miljardu euro valsts iepirkumam.

Lielākā daļa izdevumu tiek sadalīta relatīvi mazos un slēgtos valstu tirgos: Eiropas aizsardzības nozare vēl aizvien ir sadrumstalota valstu līmenī, ar 25 atsevišķiem klientiem un 25 dažādiem tiesiskajiem regulējumiem. Šī sadrumstalotība ir lielākais šķērslis Eiropas iekšējai sadarbībai un konkurencei. Tas rada papildu izmaksas un neefektivitāti un līdz ar to negatīvi ietekmē Eiropas aizsardzības industriālās un tehnoloģiskās bāzes konkurētspēju, kā arī dalībvalstu pūliņus adekvāti aprīkot bruņotos spēkus.

Likums par iepirkumu aizsardzības vajadzībām ir svarīgs šīs sadrumstalotības elements. Lielākajai daļai aizsardzības līgumu nepiemēro iekšējā tirgus noteikumus, un tos piešķir, pamatojoties uz valstu iepirkuma likumiem, kuriem ir ļoti atšķirīgi atlases kritēriji, izsludināšanas kārtība utt. Tajā pašā laikā aizsardzības ministriju noslēgto vienošanos skaits dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Tas viss ārvalstu piegādātājiem var ierobežot piekļuvi tirgum un līdz ar to kavē Eiropas iekšējo konkurenci.

Tāpēc 2003. gada¹ marta paziņojumā Komisija noteica, ka iepirkuma likums ir viena no darbības jomām Eiropas aizsardzības aprīkojuma tirgus (EDEM) izveidei. Tā rezultātā 2004. gada septembrī tika publicēta Zaļā grāmata par iepirkumu aizsardzības jomā², kurā iesaistītās puses tika aicinātas sniegt komentārus par dažādām iespējām uzlabot aizsardzības tirgu caurskatāmību un atklātību starp ES dalībvalstīm. Konsultācijas apstiprināja, ka esošais tiesiskais regulējums iepirkumam aizsardzības vajadzībām pienācīgi nefunkcionē.

- Pastāv neskaidrības attiecībā uz EK Līguma 296. panta darbības jomu, kas ļauj dalībvalstīm neievērot iekšējā tirgus likumus, kad runa ir par to būtiskām drošības interesēm. Tā kā dalījums starp aizsardzības aprīkojumu, kurš attiecas uz būtiskām drošības interesēm, un tādu, kas uz tām neattiecas, ir neskaidrs, ne vienmēr ir skaidrs, kurus noteikumus piemērot līgumiem. Tā rezultātā EK Līguma 296. panta piemērošana vēl aizvien ir problemātiska un atšķirīga dažādās dalībvalstīs.
- Pašreizējā valsts iepirkuma direktīva, pat tās pārstrādātajā versijā (2004/18/EK), ir uzskatāma par nepiemērotu daudziem aizsardzības nozares līgumiem, jo tā neņem vērā dažas šo līgumu īpašās pazīmes. Rezultātā daudzas dalībvalstis nelabprāt izmanto valsts

¹ COM(2003) 113, 2003. gada 11. marts.

² COM(2004) 608, 2004. gada 23. septembris.

iepirkuma direktīvu aizsardzības aprīkojuma līgumiem, pat, ja netiek izpildīti Līguma 296. panta piemērošanas nosacījumi.

Pamatojoties uz šiem secinājumiem, 2005. gada decembrī Komisija izsludināja divas iniciatīvas situācijas uzlabošanai:³

- (1) „Skaidrojoša paziņojuma par Līguma 296. panta piemērošanu valsts iepirkumam aizsardzības vajadzībām” pieņemšana. Šis paziņojums negroza, bet skaidro esošo tiesisko regulējumu;
- (2) iespējamās jaunas direktīvas sagatavošana par tādu aizsardzības aprīkojuma valsts iepirkumu, kuram nepiemēro EK Līguma 296. panta atkāpi. Šī direktīva varētu piedāvāt jaunus, elastīgākus noteikumus, kuri būtu piemēroti aizsardzības nozares īpašajām vajadzībām.

Šā paziņojuma mērķis ir novērst iespējamu EK Līguma 296. panta nepareizu interpretāciju un piemērošanu valsts iepirkumam aizsardzības vajadzībām. Lai sasniegtu šo mērķi, Komisija izklāstīs savu viedokli par principiem, kas regulē EK Līguma 296. panta piemērošanu, un izskaidros savu izpratni par atkāpes piemērošanas nosacījumiem, ņemot vērā Tiesas judikatūru. Galīgais lēmums par EK Līguma 296. panta piemērošanas ierobežojumu noteikšanu ir Tiesas ziņā.

Paziņojumā nevar noteikt, kādas ir dalībvalstu būtiskās drošības intereses, ne arī iepriekš paredzēt, kuram līgumam aizsardzības vajadzībām piemērot vai nepiemērot EK Līguma 296. pantā noteiktos izņēmumus. Drīzāk tas sniegs norādes līgumu piešķiršanas institūcijām par to, kā izvērtēt, vai izņēmuma piemērošana ir pamatota.

Esošā tiesiskā regulējuma skaidrojums ir nepieciešams pirmais solis virzībā uz lielāku atklātību Eiropas aizsardzības tirgos. Tajā pašā laikā Komisija arī izvērtē iespējamās jaunas īpašas aizsardzības direktīvas ietekmi. Šā paziņojuma un tādas direktīvas apvienojums faktiski varētu būt vispiemērotākā pieeja, lai Kopienas līmenī risinātu ar EK Līguma 296. panta piemērošanu saistītās grūtības. Šis iniciatīvas papildina dalībvalstu centienus uzlabot Eiropas iekšējo konkurenci aizsardzības aprīkojuma jomā, uz kuru attiecas EK Līguma 296. pants, īstenojot Eiropas Aizsardzības aģentūras administrēto rīcības kodeksu.

Šis paziņojums attiecas tikai uz valsts iepirkumu aizsardzības vajadzībām, ko veic valsts institūcijas Eiropas iekšējā tirgū. Tas neapskata ieroču tirdzniecību ar trešajām valstīm, kuru joprojām regulē PTO likumi un jo īpaši Nolīgums par valsts iepirkumu (GPA).⁴

1. JURIDISKAIS PAMATS

Saskaņā ar spēkā esošajiem ES tiesību aktiem aizsardzības līgumiem piemēro iekšējā tirgus noteikumus. Direktīva 2004/18/EK⁵ par preču, būvdarbu un pakalpojumu valsts iepirkumu

³ COM(2005) 626, 2005. gada 6. decembris.

⁴ GPA XXIII panta 1. punktā noteikts, ka „*nekas nevar atturēt nevienu Līgumslēdzēju pusi no rīcības vai jebkādas informācijas neizpaušanas, kuru tā uzskata par nepieciešamu tās būtisko drošības interešu aizsardzībai attiecībā uz ieroču, munīcijas vai militārā valsts iepirkumu, kas nepieciešams valsts drošībai vai valsts aizsardzības nolūkos*”. Saskaņā ar šiem noteikumiem GPA 1. papildinājuma 1. pielikuma 3. daļā ir ietverts aizsardzības ministriju piegāžu un aprīkojuma saraksts, kuram piemēro Līguma nosacījumus. Šajā sarakstā ietverti tikai nemilitārs aprīkojums.

tādējādi attiecas uz līgumiem, kuru „slēgšanas tiesības līgumslēdzējas iestādes piešķir aizsardzības jomā un uz kuriem attiecas Līguma 296. pants” (direktīvas 10. pants).

EK Līguma 296. pants skan šādi:

1. Šis Līgums neliedz piemērot šādus noteikumus:

a) dalībvalstīm nav jāsniedz informācija, kuras izpaušanu tās atzīst par būtisku savas drošības interešu apdraudējumu;

b) dalībvalstis var veikt pasākumus, ko uzskata par vajadzīgiem, lai aizsargātu savas būtiskās drošības intereses, kas saistītas ar ieroču, munīcijas un militāra aprīkojuma ražošanu vai tirdzniecību; šādi pasākumi kopējā tirgū nedrīkst nelabvēlīgi ietekmēt tādu ražojumu konkurenci, kuri nav tieši paredzēti militāriem nolūkiem.

2. Padome pēc Komisijas priekšlikuma ar vienprātīgu lēmumu var grozīt 1958. gada 15. aprīlī sastādīto to ražojumu sarakstu, uz kuriem attiecas 1. punkta b) apakšpunkts.

Aizsardzības līgumu atbrīvošana no iekšējā tirgus likumu piemērošanas ir pasākums, kas saistīts ar ieroču, munīcijas un militārā aprīkojuma tirdzniecību. Līdz ar to tās tiesiskais pamats ir EK Līguma 296. panta 1. punkta b) apakšpunkts. Dalībvalstis var izmantot šo izņēmumu, piešķirot līgumus aizsardzības jomā ar nosacījumu, ka tiek izpildīti Līgumā ietvertie nosacījumi saskaņā ar Eiropas Kopienu Tiesas skaidrojumu. Tajā pašā laikā EK Līguma 296. panta 1. punkta b) apakšpunkta darbības jomu ierobežo „būtisku drošības interešu” jēdziens un militārā aprīkojuma saraksts, kas minēts šā panta 2. punktā.

EK Līguma 296. panta 1. punkta a) apakšpunkts neaprobežojas ar aizsardzību, tas vērst uz vispārīgu informācijas drošību, kuru dalībvalstis nevar atklāt nevienam, neapdraudot to būtiskas drošības intereses. Tas var attiekties arī uz jutīga aprīkojuma valsts iepirkumu gan aizsardzības, gan drošības jomā. Tomēr kopumā iespējamās konfidencialitātes vajadzības, kas saistītas ar valsts militārā aprīkojuma iepirkuma procesu, ir nodrošinātas EK Līguma 296. panta 1. punkta b) apakšpunktā.

2. DROŠĪBAS INTERESES UN LĪGUMA SAISTĪBAS

Dalībvalstis definē un aizsargā savas drošības intereses. EK Līguma 296. pants atzīst šo prerogatīvu un paredz izņēmumus gadījumos, kad Eiropas tiesību aktu ievērošana apdraudētu dalībvalstu būtiskas drošības intereses.

Tomēr, izmantojot EK Līguma 296. pantu valsts iepirkumam aizsardzības vajadzībām, netiek piemērota Direktīva 2004/18/EK, kas ir juridiskais instruments, kuru paredzēts piemērot, lai nodrošinātu Līguma pamatnosacījumu ievērošanu attiecībā uz brīvu preču un pakalpojumu kustību, kā arī brīvību veikt uzņēmējdarbību valsts iepirkuma jomā (EK 28., 43. un 49. pants). Šis direktīvas noteikumi ir iekšējā tirgus pamatprincipu un mērķu izpaušme. Tādējādi jebkura atkāpe saskaņā ar EK Līguma 296. pantu skar Eiropas Kopienas pamatu un ir juridiski un politiski ļoti nopietns jautājums.

---

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīva 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru.

Tāpēc Līgumā paredzēti strikti nosacījumi atkāpes piemērošanai, lai nodrošinātu līdzsvaru starp dalībvalstu interesēm aizsardzības un drošības jomā un Kopienas pamatprincipiem un mērķiem. Šo nosacījumu mērķis ir novērst iespējamu atkāpes nepareizu piemērošanu un nodrošināt, ka atkāpi piemēro izņēmuma kārtā atsevišķos gadījumos, kad dalībvalstīm nav citas izvēles, kā vien aizsargāt valsts līmenī savas drošības intereses.

Tiesa konsekventi ir skaidrojusi, ka jebkura atkāpe no likumiem, kas izdarīta, lai nodrošinātu Līgumā piešķirto tiesību efektivitāti, ir strikti skaidrojama.⁶ Bez tam, tā ir apstiprinājusi, ka tā tas ir arī, ja atkāpe izmantota „*situācijās, kas var būt saistītas ar sabiedrisko drošību*”. Lietā *Komisija pret Spāniju* Tiesa lēma, ka Līguma panti, kas paredz šādas atkāpes (tajā skaitā EK Līguma 296. pants) „*paredz ārkārtējus un skaidri definētus gadījumus. To ierobežotās darbības jomas dēļ šos pantus nevar plaši interpretēt*”.⁷

Tāpēc gan EK Līguma 296. panta piemērošanas jomas, gan nosacījumu interpretācija ir ierobežota.

3. PIEMĒROŠANAS JOMA

EK Līguma 296. panta 1. punkta b) apakšpunkts ļauj veikt pasākumus „*kas saistīti ar ieroču, munīcijas un militāra aprīkojuma ražošanu vai tirdzniecību*” un norādīti 2. punktā minētajā sarakstā. Saraksts tika pieņemts 1958. gada 15. aprīlī kā Padomes Lēmums 255/58. Saskaņā ar Tiesu ir skaidrs, ka EK Līguma 296. panta 1. punkta b) apakšpunktu „nevar piemērot darbībām, kas saistītas ar ražojumiem, kuri nav militārais aprīkojums, kas minēts [šajā] sarakstā”.⁸

Tajā pašā laikā EK Līguma 296. panta 1. punkta b) apakšpunkta interpretācijai un tā piemērošanas jomas definīcijai jāņem vērā tehnoloģiju un iepirkuma politikas attīstība. Attiecībā uz tehnoloģijām 1958. gada saraksts šķiet pietiekami vispārīgs, lai aptvertu pašreizējo un nākotnes attīstību. Tieši tāpat EK Līguma 296. panta 1. punkta b) apakšpunktu arī var piemērot tādām pakalpojumu un būvdarbu valsts iepirkumam, kas tieši saistīts ar sarakstā ietvertajām precēm, kā arī modernām, uz potenciālu vērstām iegādes metodēm, ar nosacījumu, ka tiek izpildīti citi ar EK Līguma 296. panta piemērošanu saistīti nosacījumi.

No otras puses, 1958. gada saraksts ietver tikai pilnībā militāras dabas un mērķu aprīkojumu. Ir taisnība, ka drošības koncepcija ir kļuvusi aizvien sarežģītāka un jauni draudi ir izdzēsuši robežas starp militāro un nemilitāro, ārējo un iekšējo drošību. Tomēr, tā kā militāro un nemilitāro drošības spēku lomas joprojām atšķiras, ir iespējams nošķirt militāro un nemilitāro iepirkumu.

1958. gada sarakstā iekļauto ražojumu raksturs un precīzi formulētā atsauce EK Līguma 296. pantā uz „*īpašiem militāriem mērķiem*” apstiprina, ka, pamatojoties uz EK Līguma

---

⁶ 1991. gada 4. oktobra spriedums lietā C-367/89 *Richardt and Les Accessoires Scientifiques*, 20. punkts; par valsts iepirkumu jo īpaši: 1994. gada 3. maija spriedums lietā C-328/92 *Komisija pret Spāniju*, 15. punkts; 1995. gada 28. marta spriedums lietā C-324/93 *Evans Medical un Macfarlan Smith*, 48. punkts.

⁷ 1999. gada 16. septembra spriedums lietā C-414/97 *Komisija pret Spāniju*, 21. punkts; 1986. gada 15. maija spriedums lietā C-222/84 *Johnston*, 26. punkts.

⁸ 2003. gada 30. septembra spriedums lietā T-26/01 *Fiocchi Munizioni pret Komisiju*, 61. punkts; sk. arī ģenerāladvokāta Džeikobsa [*Jacobs*] 1991. gada 8. maija atzinumu lietā C-367/89 *Richardt un Les Accessoires Scientifiques*, 30. punkts.

296. panta 1. punkta b) apakšpunktu, Kopienas tiesību aktus nepiemēro tikai tāda aprīkojuma valsts iepirkumam, kas ir izstrādāts un ražots īpašiem militāriem nolūkiem⁹.

Turpretim valsts iepirkums nemilitāras drošības vajadzībām ir izslēgts no Līguma 296. panta 1. punkta b) apakšpunkta piemērošanas jomas. Šim valsts iepirkumam drošības intereses var būt attaisnojums Kopienas tiesību aktu nepiemērošanai, pamatojoties uz valsts iepirkuma direktīvas 14. pantu, ar nosacījumu, ka tiek izpildīti tā piemērošanas nosacījumi.¹⁰

Pretēji EK Līguma 296. panta 1. punkta b) apakšpunktam, 296. panta 1. punkta a) apakšpunktu var attiecināt arī uz tāda duālas izmantošanas aprīkojuma iepirkumu, kas paredzēts gan militāriem, gan nemilitāriem mērķiem, ja Kopienas tiesību aktu piemērošana liktu dalībvalstij atklāt informāciju, kas kaitētu tās drošības būtiskām interesēm.

4. PIEMĒROŠANAS NOSACĪJUMI

Militārajiem ražojumiem, kas ietverti 1958. gada sarakstā, nepiemēro automātisku atkāpi no iekšējā tirgus noteikumiem. Pašā Padomes Lēmumā 255/58 noteikts, ka sarakstā ietverts aprīkojums, par kuru dalībvalstīm ir pamatota interese piemērot EK Līguma 296. panta 1. punkta b) apakšpunktā paredzētos pasākumus. Citiem vārdiem sakot, Padomes lēmums pats par sevi neparedz automātisku atkāpes piemērošanu. Turklāt Tiesa vairākos gadījumos ir apstiprinājusi, ka EK Līguma 296. pants neparedz automātisku atkāpi aizsardzības jomā.¹¹ Turpretim atkāpe ir juridiski pamatota ar EK Līguma 296. pantu, kas nozīmē, ka ražojumiem šajā sarakstā var piemērot atkāpi, tikai tad, ja tiek izpildīti EK Līguma 296. panta piemērošanas nosacījumi.¹²

Saskaņā ar EK Līguma 296. pantu, dalībvalstis var veikt pasākumus, kurus tās uzskata par nepieciešamiem to būtisko drošības interešu aizsardzībai. Šis noteikums ir apstiprināts, lai piešķirtu dalībvalstīm plašas iespējas, lemjot kā aizsargāt sev būtiskas drošības intereses¹³. Tomēr teksts („*nepieciešams aizsardzībai ...*”) arī liecina, ka šīs iespējas nav neierobežotas. EK Līguma 298. panta, kurš paredz īpašas procedūras piemērošanu gadījumā, ja nepienācīgi tiek piemērots EK Līguma 296. pants, esība apstiprina, ka dalībvalstīm nav absolūtas brīvības to lēmumos piemērot atkāpi no iekšējā tirgus noteikumiem specifiskiem iepirkuma līgumiem. Tieši pretēji, „*dalībvalstij, kura vēlas balstīties uz [EK Līguma 296. pantu], ir pienākums sniegt pierādījumus, ka konkrētā atkāpe nepārkāpj šādiem [skaidri definētiem] gadījumiem noteiktos ierobežojumus*” un pierādīt „*ka atkāpes ... ir nepieciešamas tās drošības būtisko interešu aizsardzībai*”¹⁴.

Vienīgais objektīvais attaisnojums atkāpes piemērošanai ir dalībvalsts būtiskas drošības intereses. Citas intereses, jo īpaši rūpnieciskas un ekonomiskas, kaut arī saistītas ar ieroču,

⁹ Lieta T-26/01 *Fiocchi Munizioni pret Komisiju*, 59. un 61. punkts.

¹⁰ Direktīvas 2004/18/EK 14. pantā noteikts: „*Šī direktīva neattiecas uz valsts līgumiem, ja tie atzīti par slepeniem vai ja to izpildē jāievēro īpaši drošības pasākumi saskaņā ar attiecīgajā dalībvalstī spēkā esošajiem normatīvajiem un administratīvajiem aktiem, vai ja tas vajadzīgs minētās dalībvalsts pamatinteresu aizsardzībai.*”

¹¹ 1999. gada 26. oktobra spriedums lietā C-273/97 *Sirdar*, 15.– 16. punkts; 2000. gada 11. janvāra spriedums lietā 285/98 *Kreil*, 16. punkts; 2003. gada 11. marta spriedums lietā C-186/01 *Dory*, 30.– 31. punkts.

¹² Skatīt arī Padomes 1985. gada 3. oktobra atbildi Eiropas Parlamenta locekļiem Van Hemeldonck k-dzei (1985)0574/F; analogiski: 2000. gada 13. jūlija spriedums lietā C-423/98 *Albore*, 22.– 23. punkts.

¹³ Lieta T-26/01 *Fiocchi Munizioni pret Komisiju*, 58. punkts.

¹⁴ Lieta C-414/97 *Komisija pret Spāniju*, 22. punkts.

munīcijas un militārā aprīkojuma ražošanu un tirgošanu, nevar būt par attaisnojumu atkāpes piemērošanai, pamatojoties uz EK Līguma 296. panta 1. punkta b) apakšpunktu. Netiešām nemilitārām kompensācijām, piemēram, kas nekalpo īpašām drošības interesēm, bet gan vispārējām ekonomiskām interesēm, nepiemēro EK Līguma 296. pantu pat tad, ja tās ir saistītas ar aizsardzības valsts iepirkuma līgumu, kuram atkāpi piemēro uz šā panta pamata.¹⁵

Tajā pašā laikā dalībvalstu drošības intereses arī jāapskata no Eiropas skatu punkta. Tās var atšķirties, piem., ģeogrāfisku vai vēsturisku iemeslu dēļ. No otras puses, Eiropas integrācijas rezultātā dalībvalstu nacionālās intereses ir saplūdušas. KĀDP un EDAP izveide liecina, ka arī šis aizvien vairāk ir drošības un aizsardzības jautājums. Dalībvalstis vieno kopīgs mērķis izveidot kopīgu aizsardzības aprīkojuma tirgu un konkurētspējīgu aizsardzības rūpniecības un tehnoloģiju bāzi. Tas dalībvalstīm jāņem vērā, izvērtējot, vai ES valsts iepirkuma tiesību aktu piemērošana, kas ir izveidoti ar mērķi veicināt Eiropas iekšējo konkurenci, skars to drošības būtiskās intereses.

Turklāt EK Līguma 296. pants attiecas nevis uz drošības interešu aizsardzību kopumā, bet uz būtisku drošības interešu aizsardzību. Šis precizējums pasvīturo atkāpes īpašo raksturu un skaidri norāda, ka 1958. gada sarakstā iekļautā aprīkojuma īpašais militārais raksturojums pats par sevi nav pietiekams, lai pamatotu atkāpi no ES iepirkuma likumiem. Tieši otrādi, īpaši striktais formulējums („būtisks”) ierobežo iespējamās atkāpes attiecībā uz iepirkumiem, kuri dalībvalstu militārajām potencēm ir vissvarīgākie.

EK Līguma 298. panta formulējums un attiecīgā judikatūra, kas attiecas uz 296. pantu kopumā, apstiprina, ka šāda interpretācija piemērojama gan EK Līguma 296. panta 1. punkta a) apakšpunkta, gan 1. punkta b) apakšpunkta izmantošanai.

5. KĀ PIEMĒROT EK LĪGUMA 296. PANTU

Dalībvalstu prerogatīva definēt to būtiskās drošības intereses un to pienākums tās aizstāvēt. Būtisku drošības interešu jēdziens ļauj tām elastīgi izvēlēties pasākumus šo interešu aizsardzībai, bet vienlaikus uzliek tām par pienākumu ievērot Līguma saistības un neizmantojot šo elastīgumu ļaunprātīgi. Dalībvalstīm jo īpaši jāpatur prātā, ka atkāpē saskaņā ar EK Līguma 296. pantu ir piemērojama tikai skaidri noteiktos gadījumos, un jānodrošina, lai šī piemērošana „*nepārkāptu šos noteikto gadījumu ierobežojumus*”¹⁶.

Jomā, kas saistīta ar iepirkumu aizsardzības vajadzībām, vienīgais veids, kā dalībvalstis savas prerogatīvas drošības jomā var saskaņot ar Līguma saistībām, ir rūpīgi izvērtēt katru valsts iepirkuma līgumu attiecībā uz to, vai atkāpe no Kopienas tiesību aktiem ir pamatota. Šādam katra gadījuma izvērtējumam jābūt īpaši stingram gadījumos, kad atkāpes piemērošana, pamatojoties uz EK Līguma 296. pantu, var būt pretrunīga.

Tas jo sevišķi nozīmē, ka līgumslēdzējām institūcijām ir jāizvērtē šādi aspekti.

- Kuras būtiskas drošības intereses tiek skartas?

¹⁵ Kompensācijas ir kompensācijas, kuras daudzas valdības var pieprasīt no nevalstiskajiem aizsardzības līgumslēdzējiem kā militārā aprīkojuma iegādes nosacījumu. Šīs kompensācijas var aptvert plašu darbības spektru: tiešās atlīdzības ir tieši saistītas ar valsts iepirkuma līguma priekšmetu; netiešās atlīdzības nav ar to saistītas un var būt gan militāra, gan civila rakstura.

¹⁶ Lieta C-414/97 *Komisija pret Spāniju*, 22. punkts.

- Kāda ir saistība starp šīm drošības interesēm un īpašo valsts iepirkuma lēmumu?
- Kāpēc šajā īpašajā gadījumā ir nepieciešama valsts iepirkuma direktīvas nepiemērošana šo būtisko drošības interešu aizsardzībai?

Tajā pašā laikā EK Līguma 296. panta 1. punkta b) apakšpunkts nosaka, ka pasākumi, kas veikti saskaņā ar šo pantu, „*kopējā tirgū nedrīkst nelabvēlīgi ietekmēt tādu ražojumu konkurenci, kuri nav tieši paredzēti militāriem nolūkiem.*” Iepirkuma jomā aizsardzības vajadzībām šis var būt kompensāciju gadījums, jo īpaši netiešo, nemilitāro kompensāciju gadījums. Tāpēc dalībvalstīm jāpārlicinās, ka kompensācijas nosacījumi, kas saistīti ar aizsardzības līgumiem, kuriem piemēro EK Līguma 296. panta 1. punkta b) apakšpunktu, ir saskaņā ar šo noteikumu.

6. KOMISIJAS LOMA

Komisijai nav jāizvērtē ne dalībvalstu būtiskās drošības intereses, ne arī tas, kādu militāro aprīkojumu tās iepērk šo interešu aizsardzībai. Tomēr kā Līguma sargātāja Komisija var pārbaudīt, vai, piemērojot atkāpi iepirkumu līgumu atkāpju piešķiršanai, pamatojoties uz EK Līguma 296. pantu, tiek izpildīti atbilstīgi nosacījumi.

Šādos gadījumos dalībvalstis pēc Komisijas pieprasījuma iesniedz nepieciešamo informāciju un sniedz pierādījumus tam, ka atkāpe ir nepieciešama tās būtisko drošības interešu aizsardzībai. Tiesa atkārtoti ir norādījusi, ka „*EK Līguma 10. pantā skaidri norādīts, ka dalībvalstīm ir godprātīgi jāsadarbojas ar Komisiju izmeklēšanā saskaņā ar EK Līguma 226. pantu un jāsniedz Komisijai visa šim nolūkam pieprasītā informācija*”¹⁷. Tas attiecas uz visām izmeklēšanām, ko veic Komisija kā Līguma sargātāja, tajā skaitā uz iespējamām pārbaudēm attiecībā uz EK Līguma 296. panta piemērošanu aizsardzības līgumiem.

Tāpēc, kad Komisija izmeklē lietu par iepirkumu aizsardzības vajadzībām, attiecīgās dalībvalsts pienākums ir iesniegt pierādījumu, ka, ņemot vērā īpašus apstākļus, kas saistīti ar attiecīgo iepirkumu, Kopienas direktīvas piemērošana kaitētu tās būtiskajām drošības interesēm. Vispārīgas atsauces uz ģeogrāfisko un politisko situāciju, vēsturi un devumu aliansei šajā kontekstā ir nepietiekamas.

Ar EK Līguma 287. pantu tiek garantēts, ka Komisija piešķir dalībvalstīm absolūtu saņemtās informācijas konfidencialitāti.

Saskaņā ar EK Līguma 298. pantu, ja pasākumi, kas veikti saskaņā ar EK Līguma 296. pantu, kopējā tirgū rada konkurences traucējumus, Komisija kopā ar attiecīgo dalībvalsti noskaidro, kā šādus pasākumus saskaņot ar Līguma noteikumiem.

Komisija var arī tieši iesniegt jautājumu Tiesā, ja tā uzskata, ka dalībvalsts ir nepamatoti izmantojusi EK Līguma 296. pantā noteiktās pilnvaras. Tādā gadījumā dalībvalstīm jāpierāda, ka šī panta piemērošana ir pamatota.

Novērtējot iespējamus pārkāpumus, Komisija ņems vērā aizsardzības nozares īpašo jutīgumu. Paralēli tam Komisija turpinās sagatavošanas darbu pie iespējamās iepirkuma direktīvas tam militārajam aprīkojumam, kuram nepiemēro EK Līguma 296. pantu.

¹⁷ 2004. gada 13. jūlija spriedums lietā 82/03 *Komisija pret Itāliju*, 15. punkts.